

Henna Attila & Marjut Pietiläinen & Aku von Bell

Tiiviisti tutkimuksesta

1 Keskeiset tulokset

Määritelmiä

Lievällä ja vakavalla väkivallalla tarkoitetaan erilaisia fyysisen väkivallan tekoja, kuten hiuksista vetämistä, ravistelua, tönimistä, lyömistä, potkimista ja kuristamista. Tutkimuksen vastaajat eivät ole itse määritelleet kokemaansa väkivaltaa lieväksi tai vakavaksi, vaan ryhmittely on tehty tulosten analysoinnin yhteydessä. Vakavaksi väkivallaksi on katsottu teot, joiden seurauksena kuoleman tai vakavan vammautumisen riski on merkittävä. Vakava väkivalta käsittää siten kaiken sellaisen väkivallan, johon on liittynyt kuristamista tai esimerkiksi aseiden käyttöä väkivaltilanteessa.

Seksuaaliväkivallalla tarkoitetaan raiskausta, raiskauksen yritystä sekä muita seksuaalisia tekoja, jotka henkilö on pakotettu tai painostettu tekemään vasten tahtoaan.

Raiskauksella tarkoitetaan tekoa, jossa henkilö on pakotettu tai painostettu vasten tahtoaan sukupuoliyhteyteen, joka sisältää emätin- tai anaalipenetraatiota, oraaliseksiä tai penetraatiota esineillä.

Parisuhdeväkivallalla tarkoitetaan nykyisen tai entisen seurustelukumppanin tai puolison tekemään väkivaltaa.

Parisuhteen ulkopuolisella väkivallalla tarkoitetaan muiden kuin nykyisten tai entisten kumppanien tekemää väkivaltaa. Tekijä voi olla esimerkiksi sukulainen, ystävä, opiskelu- tai työkaveri, etäisempi tuttava, naapuri tai entuudestaan tuntematon henkilö.

Puolet (50 %) nuorista 16–25-vuotiaista naisista on kokenut väkivaltaa: miltei joka kymmenes (8 %) on kokenut väkivallalla uhkailua, noin viidesosa (22 %) lievää väkivaltaa ja viidesosa (20 %) vakavaa väkivaltaa tai raiskauksen. Nuorten naisten kohdalla tyypillinen väkivallalla uhkaaja on useimmiten nykyinen tai entinen parisuhdekumppani. Lievän väkivallan tekijä on useimmiten muu kuin kumppani, ja vakavan väkivallan tekijä taas on yhtä usein nykyinen tai entinen kumppani kuin joku muu tekijä.

Reilu kolmannes nuorista naisista on kokenut jonkinasteista vainoamista. Yleisin koettu vainoamisen muoto on ei-toivotut yhteydenotot.

Noin joka kymmenes nuori nainen on joutunut todistamaan alle 15-vuotiaana vanhempiansa välistä väkivaltaa. Vanhempiansa tekemää fyysistä väkivaltaa on kokenut noin joka seitsemäs nuori nainen. Lapsuudessaan vakavan seksuaaliväkivallan uhriksi joutuneita on noin 1 prosentti. Lievempää seksuaaliväkivaltaa on lapsuudessaan kokenut noin 13 prosenttia nuorista naisista.

Tässä tutkimustiivistelmässä käsitellään nuorten naisten kokemaa väkivaltaa ensin fyysisen väkivallan, seksuaaliväkivallan ja väkivallalla uhkailun osalta parisuhteissa ja niiden ulkopuolella. 18–25-vuotiaiden naisten kokemaa väkivaltaa verrataan 18–30-vuotiaiden miesten kokemaan väkivaltaan – miesten ikäraja nostettiin tarkasteluissa naisia korkeammaksi, jotta heitä saatiin mukaan riittävästi mielekkäiden vertailujen tekemistä varten. Lopuksi käsitellään nuorten naisten kokemuksia vainoamisesta sekä lapsuudessa todistettua ja koettua väkivaltaa.

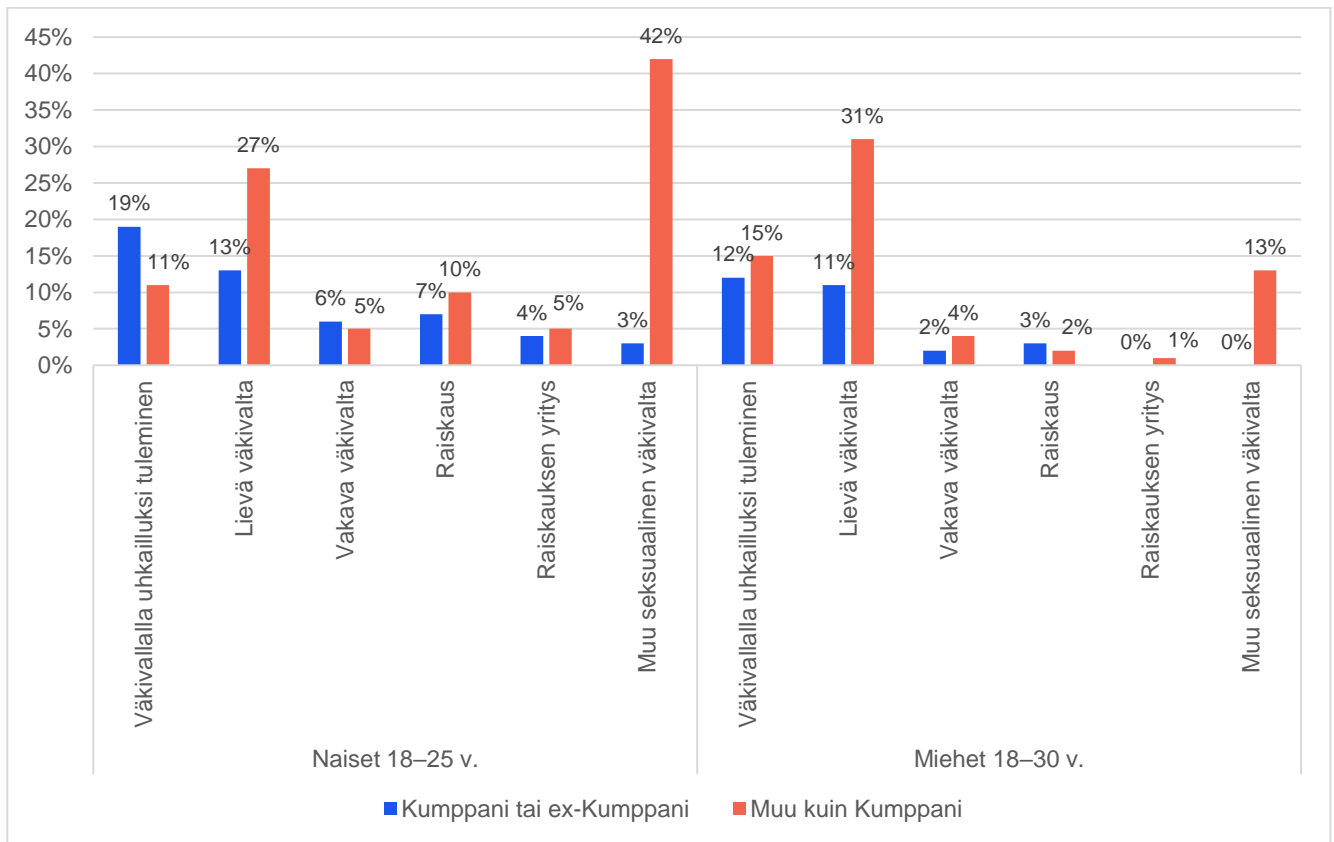
1.1 Fyysinen väkivalta, seksuaaliväkivalta ja väkivallalla uhkailu

Nuorilla naisilla väkivaltakokemukset jakautuvat kahteen pääluokkaan: parisuhdeväkivaltaan ja parisuhteen ulkopuoliseen väkivaltaan. Parisuhteen ulkopuolella väkivallalla uhkailua, lieviä tai vakavaa fyysistä väkivaltaa tai raiskauksen on kokenut puolet nuorista naisista. Parisuhteessa olleista vastaavaa väkivaltaa entisen tai nykyisen kumppanin taholta on kokenut 16–25-vuotiaista naisista joka viides (20 %) ja 18–25-vuotiaista naisista miltei joka neljäs (23 %).

Väkivallalla uhkailua nykyisen tai entisen kumppanin taholta on kokenut vajaa viidennes, kun taas muulta taholta uhkailua on kokenut noin joka kymmenes 18–25-vuotias nainen. Lieviä väkivallantekoja muun kuin kumppanin taholta ilmoittaa kokeneensa reilu neljännes, kun taas kumppanin taholta noin joka seitsemäs 18–25-vuotias nainen. Vakavampia väkivaltamuotoja kumppanin tai muun tekijän taholta ilmoitti kokeneensa noin 5 prosenttia nuorista naisista. (Kuvio 1.)

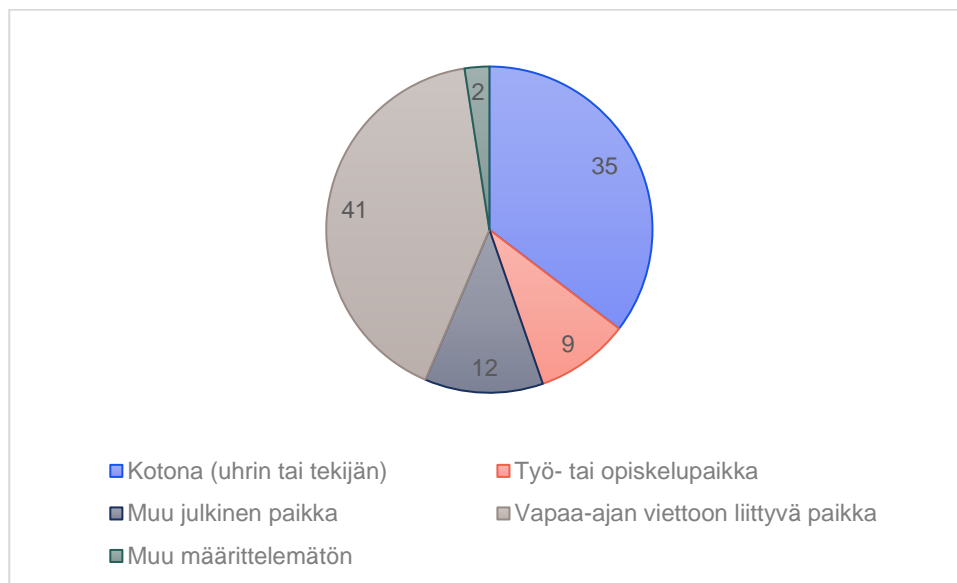
Vertailtaessa 18–25-vuotiaiden naisten ja 18–30-vuotiaiden miesten väkivaltakokemuksia huomataan, että isoimmat erot näkyvät vakavan väkivallan ja seksuaaliväkivallan osuuksissa: nuoriin miehiin verrattuna noin kaksinkertainen määrä naisia on kokenut raiskauksen tai raiskauksen yrityksen ja noin kolminkertainen määrä muuta seksuaaliväkivaltaa. Vakavaa väkivaltaa nuoret naiset kokevat kumppanin taholta kolme kertaa enemmän kuin miehet. Väkivallalla uhkailua nuoret naiset kokevat useammin nykyisten tai entisten kumppanien taholta kuin muiden, kun taas miehillä asia on päinvastoin.

Kuvio 1. Elämänaikaisten väkivaltakokemusten yleisyys koetun väkivallan vakavuuden, tyypin ja tekijän mukaan, % 18–25-vuotiaista naisista ja 18–30-vuotiaista miehistä. Estimaatin keskivirhe 1,5–2,7 %.

Kuviossa 2 on esitetty kuluneen viiden vuoden aikana koetun parisuhteen ulkopuolisen väkivallan tapahtumapaikkojen jakauma niiden uhrien osalta, jotka ovat pystyneet kertomaan tapahtumapaikan kyselyyn vastatessaan. Nuoret naiset joutuvat parisuhteen ulkopuolisen väkivallan kohteeksi tyypillisimmin vapaa-ajan viettoon liittyvissä paikoissa (41 %), kuten harrastuksissa, ravintolassa tai ostoskeskuksessa. Toiseksi yleisin tapahtumapaikka on väkivallan kohteen tai tekijän koti (35 %). Muita tapahtumapaikkoja ovat muut kuin vapaa-ajanviettoon liittyvät julkiset paikat (12 %) sekä opiskelu- ja työpaikat (9 %). (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Viimeisimmän koetun parisuhteen ulkopuolella koetun väkivallan tapahtumapaikka, % parisuhteen ulkopuolista väkivaltaa kokeneista 18–25-vuotiaista naisista. Estimaatin keskivirhe 3,5–5,0 %.

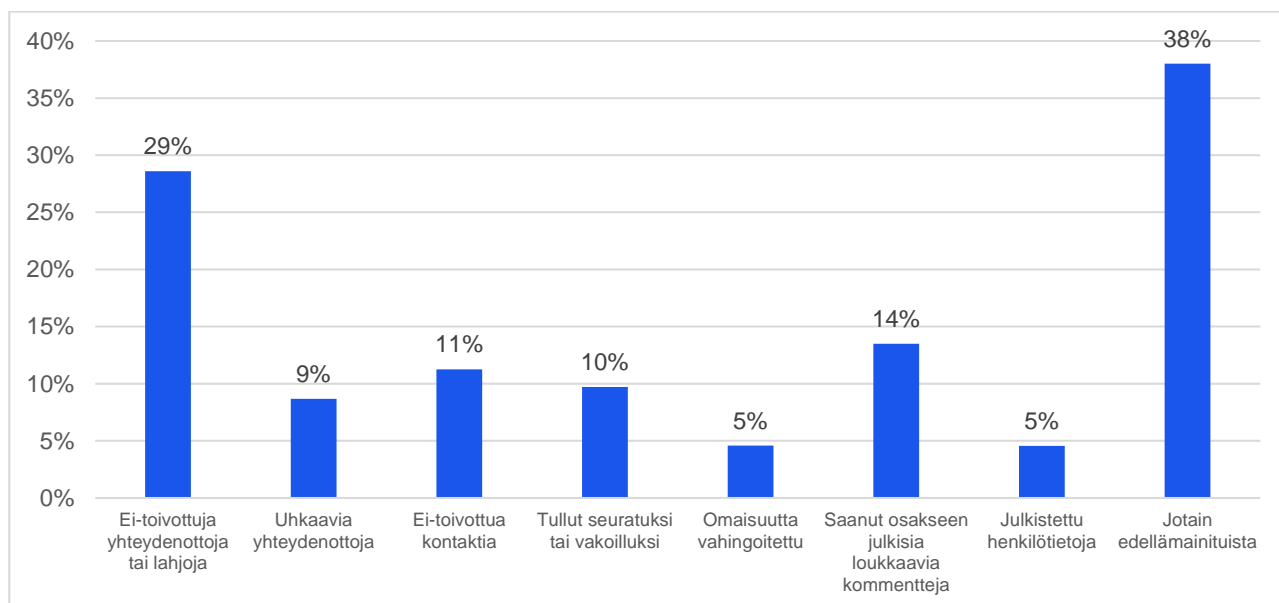

1.2 Vainoaminen

Istanbulin sopimuksessa vainoamisella tarkoitetaan sellaista toiseen henkilöön kohdistuvaa toistuvaa käytöstä, jonka perusteella uhrilla on syytä kokea omaan turvallisuuteensa liittyvää pelkoa tai uhkaa. Vainoaminen on siis toistuvaa häirintää, joka voi pitää sisällään myös yksittäisinä tapauksina laillisia mutta toistuvana laittomia tekoja.

Vainoamista on kokenut 38 prosenttia 18–25-vuotiaista naisista (kuviot 3). Tyypillisimmät vainoamisen muodot ovat ei-toivotut yhteydenotot tai lahjat (29 %) ja julkiset loukkaavat kommentit (14 %). Uhkaavia yhteydenottoja, ei-toivottua kontaktia sekä seuraamista ja vakoilua on kokenut joka kymmenes nuori nainen.

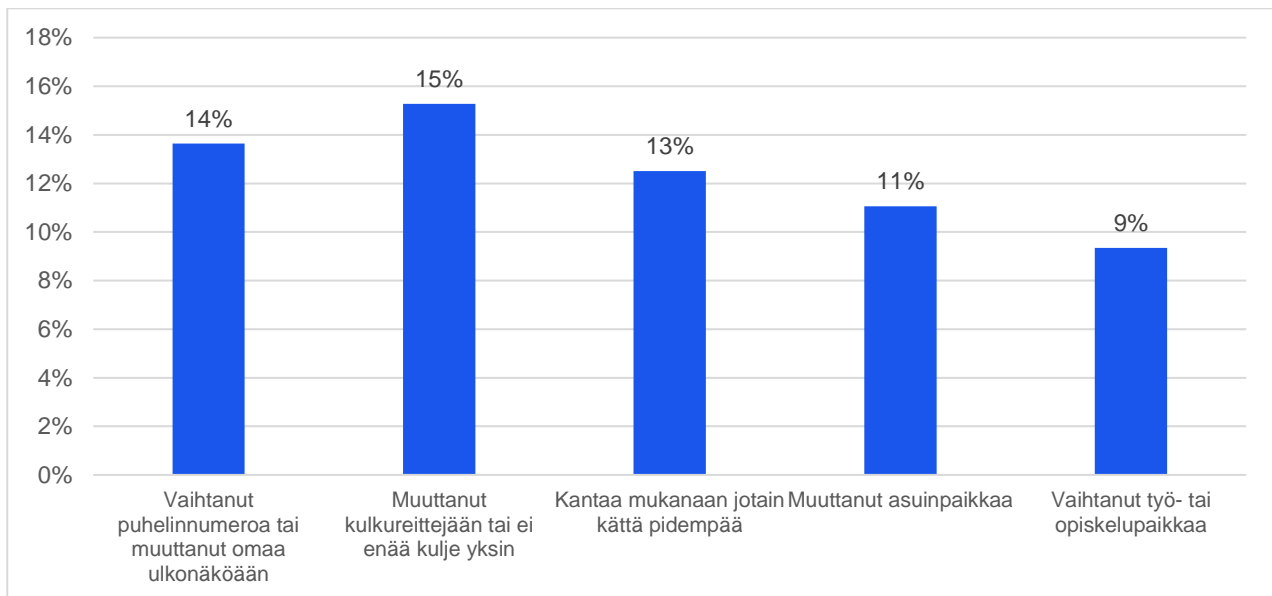
Kuvio 1. Vainoamisen kokeminen tekotavan mukaan, % 18–25-vuotiaista naisista. Estimaatin keskivirhe 1,5–2,0 %.

Noin 80 prosentissa vainoamistapauksista vainoaja on mies ja noin 15 prosentissa nainen. Noin puolet (46 %) vainoamista kokeneista nuorista naisista kertoo vainoajan olleen ystävä tai entuudestaan tuttu ja noin puolet (47 %) raportoi vainoajan olleen etukäteen tuntematon. Noin joka kymmenes (8 %) nuori nainen on tullut parisuhdekumppanin tai sukulaisen vainoamaksi.

Kuviossa 4 kuvataan sitä, kuinka usein ja millä tavoin vainoamisen uhriksi joutuneet nuoret naiset ovat muuttaneet käyttäytymistään vainoamisen seurauksena. Tyypillisimmät muutokset vainoamisen seurauksena ovat julkiseen liikkumiseen liittyvät muutokset, ulkonäön tai yhteystietojen muuttaminen sekä aseistautuminen. Noin joka kymmenes nuori nainen on vainoamisen vuoksi muuttanut tai vaihtanut työ- tai opiskelupaikkaansa.

Kuvio 2. Vainoamisen seuraukset, % vainoamista kokeneista 18–25-vuotiaista naisista. Estimaatin keskivirhe 3,5 %.

1.3 Lapsuudessa koettu väkivalta

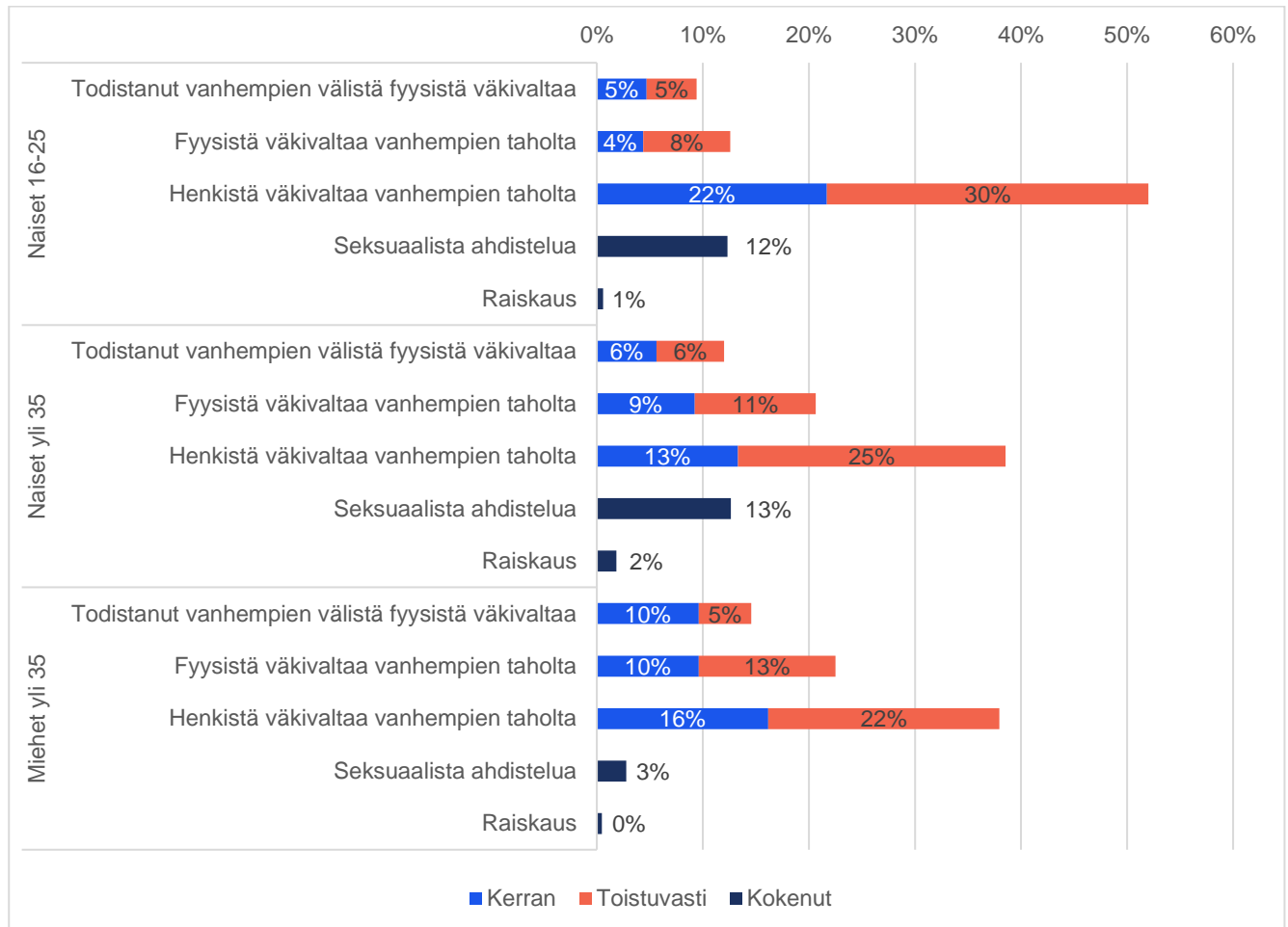
Lapsuudessa koetuksi väkivallaksi katsotaan alle 15-vuotiaana koettu väkivalta. Aihe on merkityksellinen, sillä varhain koetulla väkivallalla voi olla yksilön myöhemmän elämänsä ja hyvinvoinnin kannalta erittäin suuri merkitys.

Kuviossa 5 on esitetty 16–25-vuotiaiden naisten vanhempiensa taholta kokeman fyysisen ja henkisen väkivallan yleisyys ja toistuvuus. Vertailuun on tuotu mukaan yli 35-vuotiaiden naisten ja miesten kokemukset lapsuuden väkivallasta. Merkittävimmät erot vertailujoukkojen välillä ovat iän mukaiset erot vanhempien tekemän fyysisen ja henkisen väkivallan kokemisessa sekä sukupuolittunut ero seksuaaliväkivallan kohteeksi joutumisessa.

Vanhempien lapsiinsa kohdistama fyysinen väkivalta näyttäisi olevan laskussa, sillä 16–25-vuotiaista naisista sitä raportoi kokeneensa noin 13 prosenttia, kun yli 35-vuotiaista naisista ja miehistä kokemuksia on joka viidennellä (20 %). Sen sijaan vanhempien tekemän henkisen väkivallan osuus on kasvanut huomattavasti – sitä on kokenut ainakin kerran vähintään joka toinen ja toistuvasti vajaa

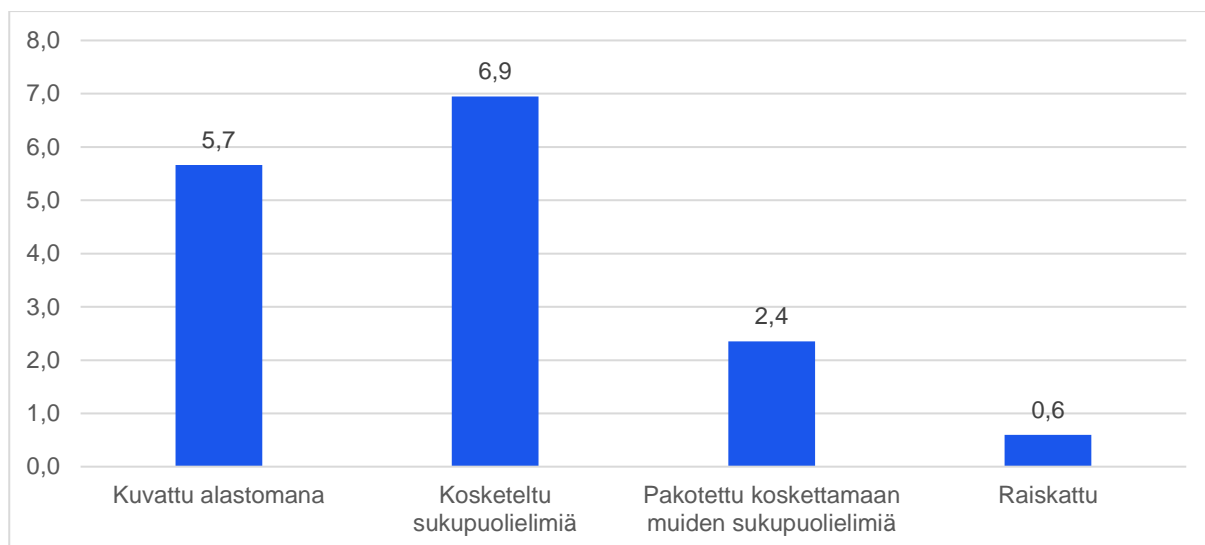
kolmannes 16–25-vuotiaista naisista, kun sekä yli 35-vuotiaista naisista että miehistä vanhempien tekemää henkistä väkivaltaa on kokenut alle 40 prosenttia. Miesten ja naisten välillä suurimmat erot ovat seksuaalisen ahdistelun kokemisessa: seksuaalista ahdistelua on lapsena kokenut useampi kuin joka kymmenes nainen ja noin joka kolmaskymmenes mies. (Kuvio 5.)

Kuvio 3. Lapsuudessa koetun ja todistetun perheväkivallan sekä alle 15-vuotiaana koetun seksuaaliväkivallan yleisyys, % 16–25-vuotiaista naisista sekä yli 35-vuotiaista naisista ja miehistä. Estimaatin keskivirhe 1,5–1,8 %.

16–25-vuotiaista naisista 7 prosentin sukupuolielimiä on kosketeltu heidän ollessaan alle 15-vuotiaita, ja 6 prosenttia on tullut kuvatuksi alastomana. Noin 2 prosenttia raportoi, että heidät on alle 15-vuotiaana pakotettu koskettamaan muiden sukupuolielimiä ja noin 1 prosentti kertoo tullessa lapsena raiskatuksi. (Kuvio 6.)

Kuvio 4. Alle 15-vuotiaana koetun seksuaaliväkivallan muodot, % 16–25-vuotiaista naisista. Estimaatin keskivirhe 1,2 %.

2 Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Tarkastelu perustuu Tilastokeskuksen toteuttaman [Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021](#) -tutkimuksen aineistoon. Tutkimus on osa Euroopan laajuista Gender-Based Violence -hanketta, jossa selvitetään 18–74-vuotiaiden naisten kokemaa väkivaltaa ja sen muotoja. Vuoden 2021 tutkimuksen Suomen-osuutta rahoittivat Eurostat, Tilastokeskus, oikeusministeriö, sisäministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö. Kansallisessa tutkimuksessa selvitettiin lisäotoksilla myös 18–74-vuotiaiden miesten ja 16–17-vuotiaiden naisten väkivaltakokemuksia.

Vuonna 2021 tutkimusotoksen kokonaismäärä oli 25 000 Suomessa asuvaa henkilöä ja vastausprosentti 30. Nuorten naisten kokemaa väkivaltaa tarkastellaan suhteessa elämänaikaisiin kokemuksiin työpaikalla, lapsuudessa, parisuhteessa sekä muissa elämänpiireissä koetun fyysisen väkivallan sekä vainoamisen osalta. Tarkastelu rajataan tutkimushetkellä 18–25-vuotiaiden naisten kokemuksiin, jolloin aineiston koko on 503. Lapsuudessa koettua väkivaltaa koskevissa tarkasteluissa käytetään ikärajausta 16–25, jolloin aineiston koko on 2 047 vastaajaa. Aineisto on painotettu vastaamaan koko Suomen väestöä.

Tiedonkeruu toteutettiin verkkokyselynä. Eurooppalaisen tutkimuksen kysymyspatteriston lisäksi Suomessa tutkimukseen sisällytettiin kansallisia tärkeitä koettuja kysymyksiä ja osa-alueita.